Незаконна миграция и каналджийство. Подпомагане на чужденци. Разграничения от трафика на хора

Обучението разглежда престъпленията по чл. 279–281 НК, разграниченията между тях и отношенията им с трафика на хора и организираната престъпна дейност. Акцентът е върху правната квалификация, индивидуалната отговорност на участниците и основанията за ненаказване на търсещите закрила и пострадалите от трафик.

Целева група: съдии, прокурори, следователи и разследващи полицаи в групи от по 20-25 участници.
Продължителност: три дни - два полудни и един пълен ден. Осем модула по 90–100 минути, общо 12–13 часа и 20 минути без почивките.

ЦЕЛ НА ОБУЧЕНИЕТО

Развитие на умения за установяване на правнозначимите обстоятелства при незаконно преминаване, превеждане и подпомагане на чужденци; точно разграничаване на приложимите престъпни състави; разпознаване на експлоатационна цел и организирана престъпна дейност; прилагане на основанията за ненаказване и относимите стандарти за защита на основните права.

След обучението участниците ще могат да:

- определят приложимия граничен и миграционен режим за конкретното лице, място и момент;
- разграничават престъпленията по чл. 279, 280 и 281 НК и установяват стадия на изпълнение;
- разпознават експлоатационна цел и разграничават незаконното придвижване от трафик на хора;
- индивидуализират отговорността при разпределени роли и организирана престъпна дейност;

- разрешават въпросите на съучастието и съвкупностите;
- прилагат основанията за ненаказване на търсещи закрила и пострадали от трафик;
- формулират квалификацията и доказателствените задачи чрез конкретни правнозначими факти.

СЪДЪРЖАНИЕ НА МОДУЛИТЕ

Модул 1. Криминологични механизми на незаконното движение на хора

Мотиви за преминаване на границите: търсене на закрила, семейно събиране, икономическа миграция, избягване на наказателно преследване и участие в престъпна дейност. Съчетаване и промяна на мотивите по маршрута. Значение на уязвимостта, зависимостите, груповото придвижване и ограничения достъп до законни възможности.

Профили и роли на преминаващия, организатора, посредника, водача, превозвача и осигуряващия подслон. Възнаграждение за придвижването, дългова обвързаност и последваща експлоатация. Преминаване между положенията на клиент, жертва и извършител. Влияние на травматичния опит, езиковата бариера и недоверието към институциите върху поведението при контакт с органите.
Практическа работа: сравнение на външно сходни случаи с различни мотиви, зависимости и ролеви отношения. Определяне на необходимите допълнителни данни за квалификацията.

Модул 2. Граница, граничен режим и правнозначим международен елемент
Държавна граница, граничен контрол и определени места за преминаване. Външни и вътрешни граници на Шенген; премахване и временно възстановяване на граничните проверки. Разграничение между премахване на контрола и условия за законно влизане, придвижване и пребиваване.

Значение на конкретната граница, посоката и момента на преминаването, гражданството, документите и правното положение на лицето. Национални, европейски и международни източници на приложимия режим. Действие на наказателния закон във времето и пространството. Разграничение между незаконно преминаване на българската граница и престъпна дейност с по-широк трансграничен обхват.
Практическа работа: определяне на приложимия режим по случаи с различни граници, маршрути, документи и основания за престой.

Модул 3. Незаконно преминаване на границата по чл. 279 НК
Влизане и излизане без надлежно разрешение или извън определените места. Обективни и субективни признаци на престъплението. Значение на начина на преминаване, използваните документи и укриването в превозно средство.

Разграничаване на приготовление, опит и довършено престъпление според конкретния изпълнителски механизъм и действащия граничен режим. Установяване на момента и мястото на преминаването. Повторяемост на поведението и множество деяния. Разграничение от административни нарушения и от нарушения на режима за пребиваване.
Практическа работа: квалификация на случаи с непосредствено приближаване до границата, започнало преминаване, използване на чужд документ и последващо установяване във вътрешността на страната.

Модул 4. Каналджийство по чл. 280 НК
Съдържание на „превеждането“ и принос на организатора, водача и други участници. Значение на физическото присъствие на деца при преминаването. Разграничение от съучастие в престъплението по чл. 279 НК и от предварителни действия по осигуряване на маршрут, транспорт и документи.

Момент на довършване при едно лице и при множество превеждани лица. Квалифициращи признаци, свързани с възрастта, знанието на превеждания, използването на транспорт, опасността за живота и организирания характер. Отговорност при настъпили увреждания или смърт. Значение на собственото преминаване на превеждащия.
Практическа работа: развиващ се казус с разпределени функции и различна степен на участие в подготовката и изпълнението на преминаването.

Модул 5. Подпомагане на незаконното пребиваване или преминаване по чл. 281 НК
Противозаконно подпомагане на чужденец да пребивава или преминава в страната в нарушение на закона. Конкретизация на нарушените правила и правното положение на подпомаганото лице. Превозване, подслоняване, укриване и други форми на съдействие.

Разграничение от превеждане през границата по чл. 280 НК и от правомерно предоставяне на транспорт, жилище или друга услуга. Значение на знанието на подпомагащия и на съдържанието на уговорката. Промени в субективните признаци на състава, включително отпадането на изискването за цел за имотна облага, и действие на закона във времето. Квалифицирани случаи и отношения между последователни действия по превеждане и подпомагане.
Практическа работа: сравнение на случаи на превоз и подслон при различни данни за правното положение на чужденеца, знанието на деца и характера на оказаното съдействие.

Модул 6. Разграничения от вътрешен и трансграничен трафик на хора
Различия между осигуряване на незаконно придвижване и набиране, транспортиране, укриване или приемане с експлоатационна цел. Значение на целта за използване на жертвата, характера на контрола и отношенията между участниците. Заплащане за преминаването и облага от бъдеща експлоатация.

Сексуална и трудова експлоатация, използване за просия и държане в принудително подчинение. Дългова зависимост, отнемане на документи и ограничаване на възможността за напускане. Значение на първоначалното съгласие и на законността на преминаването. Момент на възникване на експлоатационната цел и разграничаване на самостоятелни престъпни решения. Отношения между чл. 159а–159г и чл. 279–281 НК.

Практическа работа: варианти на общ маршрут, при които промяната на целта, договореностите и контрола върху лицето води до различна квалификация или съвкупност.

Модул 7. Основания за ненаказване и защита на уязвимите лица
Приложение на чл. 279, ал. 5 НК и относимите стандарти на Конвенцията за статута на бежанците. Значение на намерението за търсене на закрила към момента на влизането, начина на заявяването му и последващото поведение. Разграничение между преценката за наказателна отговорност и производството по предоставяне на закрила.

Ненаказване на пострадал от трафик по чл. 16а НК. Принуда към незаконно преминаване, използване на документи и други престъпни действия в рамките на експлоатационната зависимост. Разпознаване на извършител-жертва и оценка на конкретната свобода на избор.

Особености при деца, непридружени лица и лица, придружаващи деца, за които фактически полагат грижи. Разграничение на престъпното подпомагане от поведението по осъществяване на семейни и грижовни отношения съобразно приложимата практика на СЕС. Достъп до превод, правна помощ и процедури за идентифициране и закрила.
Практическа работа: мотивирана преценка по случаи с късно заявена потребност от закрила, дете без документи и пострадал, принуден да изпълнява задачи за организаторите.

Модул 8. Организирана престъпна дейност, съвкупности и комплексна квалификация
Разграничение между еднократно съучастие, последователни услуги по маршрут и престъпно сдружение. Организационна обвързаност, устойчивост, обща престъпна цел и разпределение на функциите. Самостоятелна оценка на приноса на организатори, посредници, водачи, превозвачи и осигуряващи подслон.

Отношения между отговорността за сдружаването и за конкретните престъпления. Квалифициращи признаци, свързани с група или организация, и недопускане на двойно отчитане. Съвкупности с трафик на хора, документни престъпления, измама, изнудване, подкуп и престъпления против личността. Единство и множество на деянията при поредица преминавания и последващо подпомагане. Приложими имуществени последици при използване на превозно средство и защита на правата на трети лица.
Практическа работа: заключителен комплексен казус с няколко етапа на придвижване, различни участници, данни за експлоатационна цел и основания за ненаказване. Изготвяне на индивидуална квалификация и определяне на фактите, необходими за обосноваването ѝ.

МЕТОДОЛОГИЯ

Предварително проучване: установяване на професионалния опит, обучителните потребности и типичните затруднения на групата. Предварително събиране на въпроси и обезличени случаи от практиката. Входен казус за определяне на подготовката и адаптиране на акцентите.

Обучителни методи: интерактивна визуализирана лекция, серии бързи въпроси, сравнителни таблици, групово решаване на казуси, анализ на съдебни актове, картографиране на маршрути и ролеви отношения, структурирани симулации и модерирани дискусии. Последователното изменение на фактите позволява проследяване на отражението им върху квалификацията.

Самостоятелна подготовка: подбрани части от обучителните материали по трансгранично наказателно право и трафик на хора, актуални нормативни разпоредби и съдебни актове. Работа с относимите части на електронния самообучител по трафик на хора - за експлоатационните цели, разграниченията и положението на извършителя-жертва.

Измерване на резултатите: съпоставими входна и изходна задача. Оценяват се разпознаването на правнозначимите факти, точността на разграниченията и квалификацията, индивидуализирането на приносите и прилагането на основанията за ненаказване. Текущата и заключителната обратна връзка установяват практическата приложимост и оставащите обучителни потребности.

ПРОФИЛ НА ЛЕКТОРИТЕ

Двама юристи с поне 10-годишен опит в областта на престъпленията по чл. 279–281 НК, трафик на хора и организирана престъпна дейност, с допълваща се компетентност по приложимото миграционно и бежанско право и практиката на ЕСПЧ и СЕС. В екипа се осигурява юридико-психологична или криминологична компетентност относно уязвимостта, принудителните зависимости и профилите на участниците. Лекторите имат опит в обучението на посочените целеви групи чрез описаната интерактивна методика.

Всяко конкретно обучение се разработва след проучване на обучителните потребности и ресурси на обучаваната група. Съдържанието се актуализира според действащото законодателство и относимата национална и европейска съдебна практика.

15 Август 2026